

Jeg heter Marit Karlsen og har bakgrunn som sanger og kordirigent, men jobber nå som studiekoordinator for "Rock 'n' Roll Entrepreneurs" på Høgskolen i Finnmark. Vanligvis når jeg står foran slike forsamlinger, så pleier jeg å synge- eller stå med ryggen til og vifte med armene... Men det siste året har jeg vært så heldig å få være med på å utvikle en helt ny internasjonal entreprenørskapsbachelor for kulturnæringsaktører.

Jeg kommer til å si litt mer om denne utdanninga senere, men mye av det jeg vil snakke om her i dag, baserer seg i stor grad på erfaringer som jeg har gjort meg gjennom livet- så langt.

Jeg vil starte med å fortelle litt fra min egen barndom. Jeg er vokst opp i Burfjord i Nord Troms. Burfjord er en liten plass, og som på mange andre små plasser på 70-tallet, var kultur- og fritidslivet ofte initiert og ledet av tilflyttede lærere. Jeg husker disse ildsjelene; nyutdannede søringer med mot og korpsånd. De ville bidra til fellesskapet og startet barnekor og leikarring,- og de tilførte mye- både kunnskap og glede.

Disse ildsjelene jobbet altså uten lønn og på eget initiativ, uten å be om noe større hjelp fra andre frivillige,- men fordi disse ressurspersonene sjelden ble boende i bygda – de fleste flyttet etter et år eller to,- så ble kontinuiteten ikke den beste... og i perioder kunne også kvaliteten på kompetanse variere...

(Fordel: Ulønnet dirigent = lite behov for dugnadsmobilisering.

Bakdel: Dårlig kontinuitet og usikker kvalitet.)

Jeg ble med i skolekorpset så snart jeg var gammel nok- tidlig på 80-tallet tror jeg det var. Det var i den tida Musikkskolene ble etablert i mange nord norske kommuner- Nabokommunen Nordreisa hadde fått musikkskole- og i en periode da korpset våres stod uten dirigent måtte vi kjøpe dirigent-tjeneste fra Nordreisa.

Han dirigenten var absolutt en ildsjel han og, selv om han fikk lønn- Han kjørte over Kvæangsfjellet hver eneste uke - hele skoleåret igjennom - i flere år! Om noen av dere har kjørt over Kvæangsfjellet i intervær- så skjønner dere at da trengs både mot og korpsånd som motivasjon!

(Fordel: God kontinuitet og kvalitetsheving.

Bakdel: Høyere kostnader = krav til dugnad (Flaskeinnsamling, loppemarked, loddsalg,...)

Men en lønnet dirigent medfører mer kostnader og dermed også behov for mer inntekt- med andre ord: Mer dugnadsinnsats. Korpse har alltid hatt kostnader knyttet til kjøp av uniformer og instrumenter. Og kanskje nettopp derfor har de også tradisjonelt vært veldig sterke organisasjoner, med frivillig styre som tar ansvar for oppgavedelegering og økonomi.

Det er sånn jeg kjenner kor- og korpsbevegelsen fra innsiden. Enten er du med, eller så er du det ikke- og har du sagt A så må du si B.

(Klassisk frivillighet.)

Vi kan kalle det den klassiske frivilligheten- det er det jeg forbinder med korpsånd- den som er kjennetegnet av jevnlig aktivitet, ubegrenset varighet med at den er medlemsbasert- og organisasjonen sine behov er viktigst: Styreverv og andre oppgaver går på rundgang- og det betyr at hvis du er med, blir det før eller senere DIN tur å brette opp ermene!

Nå i dag er det vanlig at kulturskolene ivaretar barnekor- og skolekorps sine kompetansebehov. Og det gjør de på god måte - med faglig kvalitet og kontinuitet i tilbudet. Man betaler kontingent- og dermed får man tilgang på et fritidstilbud- Avtalen er tidsbegrenset med kontingentens varighet.

For barnekor krever en slik organisering minimalt med frivillig innsats fra foreldre- og barnekor kan derfor drives mye godt på samme måte som ildsjelene gjorde det på 70-tallet. Derfor er barnekor ofte "eid" av kulturskolene selv- fordi det gir dem anledning til å kunne gi et tilbud til mange unger samtidig, og likevel holde et lavt timeforbruk-

1 dirigent - 30 barn = god butikk!

Selv om skolekorps også nyter godt av kompetanse fra kulturskolene, er de likevel i en annen situasjon enn korene: Korpsene har fortsatt større utgifter til uniformer og instrumenter, og kostnader krever sine inntekter- som igjen krever søknadsskriving og organisering av dugnadsarbeid.

Men de senere årene har jeg sett at det ofte kan være vanskelig å finne tak i voksne frivillige, som vil påta seg styreverv. Jeg hørte nå i vår om et skolekorps, der dirigenten,- som er av typen profesjonell ildsjel, hun valgte å slutte som dirigent for å kunne ta vervet som leder i skolekorpset- dette gjorde hun for å kunne sikre drifta videre! Hun visste altså at ny dirigent var mulig å skaffe,- mens frivillige foreldre- det fantes ikke...

Situasjonen er altså snudd på hodet sammenlignet med i min tidlige barndom. Da måtte man lete med lykt og lupe etter kompetanse,- mens de frivillige bidro med sitt. Nå er personer med høyere musikk-utdanning tilgjengelig, nesten uansett hvor man bor i landet. Mens de som før kunne vært frivillige, de nå føler nå at de må prioritere knallhardt for å få tida til å strekke til.

Det her merker man veldig godt i voksenkor. Utover på 2000 tallet har jeg opplevd at mange kor sliter med å rekruttere nye sangere- Særlig i kategorien "unge voksne"- et tøyelig begrep som i alle fall varer til fylte 40 ;). Og litt til..

Tidsklemma blir ofte oppgitt som grunn til at man ikke har tid til å delta- frykt for dugnad på gammelmåten a-la 70-tallet.

Og så er det det med at det å gå på øving en fast kveld i uka passer dårlig inn i vår livsstil, og spesielt hvis du får et årlig loppemarked og varetelling på ICA på kjøpet- og en sikkert en fire fem loddbøker!

Men de samme menneskene stiller gjerne som frivillige på festivaler og idrettsarrangementer. Og da spør jeg meg: Hvorfor?

Ny Frivillighet

Det gjøres en del forskning på området frivillighet- og flere forskere finner at frivilligheten er i forandring. Man ønsker ikke lenger å tilhøre en fast organisasjon som krever langsiktig medlemskap- man vil vite hvor mye tid man må sette av, og prosjektets resultat må være definert fra dag én. Og ikke minst vil man, som individ, ha noe igjen for frivilligheten man yter!

Norges korforbund

Norges Korforbund har kommet opp med idéen om prosjektkor. Med det gir de folk tilbud om å synge flerstemt i lag, uten at de trenger å være medlem i et fast kor. Min første befatning med dette konseptet, var et prosjekt som het Abba for Damer, der jeg var med som korist og solist - etterpå var jeg som innleid som dirigent til Michael Jackson-prosjektet i Vest-Finnmark,- og jeg vet at de har flere prosjekter gående rundt om i landet. Kjempeflotte prosjekter

Det geniale med disse korprosjektene er at de har et definert mål og en klart tidsbegrenset varighet. Man kan velge å melde seg på ett enkelt prosjekt,- uten at man dermed forplikte seg til å være med på det neste. Sangerne betaler en kontingent, og da får en "gjør-det-selv" pakke med noter og lydfiler så de kan øve hjemme, eller i bilen på vei til og fra jobben. Med det sparer man tid- man koker ned fellesøving til 2-3 helger- og det passer perfekt for mange. Disse prosjektkorene har altså vist seg å bli en stor suksess som vi sikkert kommer til å se mye mer av framover!

For det korforbundet legger til rette for stemmer godt overens med Den nye frivilligheten: Hvis prosjektet fenger, melder man seg på, hvis ikke venter man til neste prosjektkor annonseres, og hiver seg på det hvis det passe.

Allsang Alta

I Alta, hvor jeg bor, har denne prosjektkor-modellen truffet så godt at "kor-løse sangere" har organisert sin egen prosjektkor-generator: Allsang Alta - det er på en måte en virtuell organisasjon som administreres på facebook.

Modellen er som følger:

- Alle som melder seg inn i facebookgruppa kan delta i diskusjon om hvilke prosjekter man ønsker igangsatt.
- Dersom mange nok ønsker det samme prosjektet, setter gruppe-administrator- hittil har det vært meg- i gang den praktiske prosessen for etablering prosjektstyre - som lager et prosjektbudsjett- for å se om det er økonomisk mulig å gjennomføre. Eventuelt så skriver de også søknader om offentlig støtte til prosjektet.
- Styret ansetter så en prosjektleder
- Prosjektleder står for mye av den praktiske organiseringen:
 - tar i mot bindende påmeldinger og deltakerkontingent fra sangerne
 - skaffer arrangør til å skrive korstemmene, instruktør/dirigent og musikere... i det hele tatt; det som trengs av innleid profesjonell kompetanse.
 - gjør avtaler med konsertsal, teknisk personell, presse, trykkeri og slike ting

Det som da gjenstår av frivillig innsats fra sangernes side (i tillegg til å lære seg sangene og møte på øvehelger og konsert) er å

- Selge annonser i konsertprogrammet
- Forhåndsselge et gitt antall billetter (antallet er oppgitt før man inngår avtale om å være med- det kan være vanskelig å plutselig få beskjed om å selge 45 billetter hver...) Forhåndssalg av annonser og billetter sikrer økonomien i prosjektet- og gir en slags underskuddsgaranti.

Etter korforbundet sin modell er altså prosjektleder betalt for å gjøre mye av den jobben som på 70-tallet kanskje ville vært fordelt på dugnad. Dermed blir det lettere for deltakerne å forutse hvor mye tid de må sette av til prosjektet.

Et viktig poeng som muliggjør denne modellen er altså at deltakerne er villige til å betale, - de vil kjøpe seg fri fra et uforutsigbart tidsforbruk. Deltakerkontingent er en viktig inntektskilde for det enkelte prosjekt!

Men det er viktig å huske på at betalingsviljen ikke er uendelig- Man kan kanskje si at **kontingenten er omvendt proporsjonal med dugnadsviljen**. Med det mener jeg at dersom kontingenten skjærer det punktet der man som deltaker føler at man kanskje yter mer enn man får igjen,- da risikerer man å skade- i verste fall ødelegge deltakernes entusiasme.

Men et annet viktig poeng er publikums betalingsvilje- hvor mye de er villige til å betale for å komme og høre på konsertene! Her har det heldigvis skjedd mye de senere årene. Det er ikke mange årene siden man forventet at kor og korps skulle spille konserter og stille opp som "kulturinnslag" for knapper og glansbilder. Nå kan man budsjettere med billettinntekter som en av hovedinntektskildene. Dels har det sammenheng med at man er blitt vant med å betale for kultur og opplevelser, dels tror jeg og det henger sammen med at det amatører leverer sammen med profesjonelle, er av en helt annen musikalsk kvalitet enn for 20-30 år siden. Og der har kulturskoler og musikklinjer på videregående skoler vært viktige! Det- i tillegg til den teknologiske utviklingen,- med tilgang på musikkutstyr- og all verdens musikksjangerer er kun ett tastetrykk unna.

Til slutt vil jeg si at jeg opplever heldigvis at frivilligheten og korpsånden lever den dag i dag. Vi ser det kanskje aller best i de skarer av frivillige som jobber for de mange festivalene rundt om i landet. Festivalene er også tilpasset den nye frivilligheten- på samtlige punkter **Ny frivillighet** og gjennom festivalene får de frivillige gode opplevelser og følelsen av fellesskap i arbeid for bygda, byen, musikksjangeren, idrettsgrenen osv.

Det finnes også mye forskning og dokumentasjon av alle de positive effektene musikkutøvelse kan gi. For det frivillige musikklivet er den gode opplevelsen essensen av kjerneaktiviteten.

Kor- og korpsbevegelsen har sikkert mye å lære av festivalene,- selv om de på en måte har motsatt utgangspunkt med tanke på frivillighet:

Festivalene trenger frivillige som kan arbeide uten lønn- med kun gode opplevelser, læring, nettverk og fellesskap som betaling-

Det frivillige musikkliv trenger profesjonelle (prosjektledere, frilans-dirigenter, musikere, koreografer, scenografer, lyd/lys, plakatdesignere osv...) som kan arbeide MED lønn-

Men: det som de har til felles er at MOTIVASJONEN for de frivillige er til syvende og sist den samme: man søker de gode opplevelsene, læring, nettverk og fellesskapet.

I vår tid stiller vi større og større krav til opplevelseskvalitet-

For det frivillige musikklivet betyr det at jo bedre konsertopplevelser man klarer å levere til publikum, jo bedre opplevelser får man selv,- og der er profesjonelle krefter en sentral brikke.

Offentlige stillinger

Den positive spiralen som ble startet med offentlige stillinger i kulturskoler, musikklinjer på videregående skole, distrikts- og landsdelsmusikerordninger... Dette har ført til at vi i dag har mange flere unge, dyktige utøvere i mange forskjellige uttrykk, vi fikk jo et eksempel her først i dag med unge Sundquist!- Noen av dem velger å gå inn i det frivillige musikklivet, og ha musikk som hobby for livet. Andre ønsker å gjøre musikken til levebrød- og alle kan ikke gå inn i offentlige jobber.

Da må man bli en musikk- eller kulturentreprenør- i alle fall i perioder.

Rock ´n´ Roll Entrepreneurs

Jeg må kanskje forklare hvorfor vi har valgt å kalle studiet vårt Rock ´n´ Roll Entrepreneurs- Det handler ikke om musikkjangeren- faktisk ikke om musikk i det hele tatt. Vi lot oss inspirere av en danske- Thomas Geuken, som har skrevet en bok som heter Rock ´n´ Roll Ledelse. Det handler om å "stick to your guns"- om å lage sin egen unike virksomhet- Å tørre å tro på sin lidenskap, og gjøre den lønnsom.

Jeg er utrolig takknemlig for å ha fått den kunnskapen jeg har fått- og for de gode opplevelsene- i musikken- både i oppveksten- og som voksen deltaker i det frivillige musikklivet- og også som profesjonell tjenesteleverandør til kor og korps.

Jeg er ikke minst glad for å leve i en tid da kultur og opplevelser har stor verdi- ikke bare i hjertet til menneskene, men også i cold cash. Dette muliggjør at frivillige og profesjonelle kan leve i en slags symbiose. Vi trenger hverandre, og kan skape opplevelser for hverandre, sammen.

Det er med denne erkjennelsen at vi nå har gått i gang med den nye bachelorgraden på Høgskolen i Finnmark. Som Lars Richard påpekte i debatten her tidligere, så er entreprenøriell kompetanse ikke integrert i de aller fleste kunstfagsutdanninger. Jeg har selv konservatorium-utdanning i bunn- og kan skrive under på det.

Det handler mye om å finne gode innovative samarbeidsmodeller; skole, arbeids- og næringsliv, turisme, fritidsliv, underholdning, kurs... Alle disse har fra tid til annen bruk for kreativ kompetanse- enten det er som primærleverandør av kunnskap eller opplevelser, eller som støttefunksjoner, eller også som prosjektledere.

Flere her i dag har også, naturlig nok, snakket om kultur- og kulturnæring over landegrensene. Dette forsterker min overbevisning om at kulturnæringens språk må være internasjonalt. Vi har altså valgt å kjøre Rock ´n´ Roll Entrepreneurs på Engelsk- både for at studenter utenfor de skandinaviske språkområdene skal kunne komme og studere hos oss. Men også for at våre lokale ungdommer skal tørre å bruke engelsk- at de skal lære både forretningstermer og sine egne fagtermer på Engelsk.

Det har også vært snakk her i dag om hvor viktig kulturnæringen er for reiselivsnæringen og vice versa. På Høgskolen i Finnmark ønsker vi å bidra til å bygge opp tettere bånd, og større forståelse for hverandres ståsted. Rock ´n´ Roll studentene vil gjennom hele utdanningen arbeide tett med media-studentene, og til neste år får vi også på plass en ny bachelor i arktisk turisme- som også sees inn i sammenhengen. Det at studentene allerede under utdanning kan bygge nettverk med andre næringer tror jeg kan gi dem en sterke plattform for framtida.

Hender

Jeg vil avslutte med å si at jeg tror at frivilligheten,- på alle områder- kan leve og blomstre i kulturnæringens tidsalder. Frivillige er både en ressurs- og mulig oppdragsgiver for utallige yrkesgrupper som kan defineres innenfor kulturnæring.

Profesjonelle kan også invitere inn frivillige i sine prosjekter,- og slik skape noe nytt. Som et lite eksempel, kan jeg nevne Åge Sten Nilsen fra Wig Wam,- kjent fra blant annet Eurovisjonens melodikonkurranse (MGP) – Han har invitert Allsang Alta til å være med på hans Queen konsert i Alta i slutten av denne måneden.

For meg personlig føler jeg som sagt at jeg har fått utrolig mye igjen for å ha vokst opp i 70-tallets korpsånd- jeg har sett , og erfart overgangen til mer profesjonalisering i alle ledd utover 80- og 90-tallet. Og nå er jeg klar til å brette opp ermene og hjelpe fram en ny generasjon kulturarbeidere- Rock ´n´ Roll Entreprenørene!

Takk for meg ☺